

SYMBOLIEK

PASSIEWERTUIGEN VAN CHRISTUS

het passieverhaal in een notendop

Op schilderijen, wegkruisen, in kerken of op begraafplaatsen vind je soms afbeeldingen van de Passiewerktuigen of *Arma Christi* (wapenen van Christus). Het zijn voorwerpen, waarmee Jezus Christus werd gemarteld en bespot in de laatste uren voor zijn dood. In feite vertellen ze het lijdensverhaal in een notendop. Ze worden ook wel 'wapens' (*arma*) genoemd, omdat Christus hiermee en hierdoor zonde en dood overwon en de mens verlost. Het kruis werd daardoor het symbool van eeuwig leven.

• **Nordfriedhof in Düsseldorf:** *Den bitteren Leiden und Sterben Jesu Christi zu Ehren*

Op het Nordfriedhof uit 1884 in Düsseldorf staat op veld 72 een grafteken met de passiewerktuigen. Op graftekens op begraafplaatsen kom je diverse lijdenssymbolen tegen met uiteraard het kruis zelf als meest voorkomend symbool. Dit grafteken is voor hier vrij uniek. In de Eifel schijnt de afbeelding vaker voor te komen en misschien is deze steen vandaar wel door mensen uit die streek meegebracht, want de namen die in de randtekst staan zijn niet die van Ernst & Auguste Vorfeld, die hier liggen begraven.

De **passiewerktuigen** op deze grafsteen
in chronologische volgorde:

- de lantaarn als verwijzing naar de waakzaamheid in de Hof van Olijven.
- de geldbuidel van Judas met dertig zilverlingen.
- het zwaard waarmee Petrus de knecht van de hogepriester het rechteroor afsloeg.
- de vuist waarmee Jezus bij de hogepriester geslagen werd.

- de haan die driemaal kraaide en Petrus aan zijn verloochening herinnerde.
- de kan en waterschotel waarin Pilatus zijn handen in onschuld waste.
- de geselkolom, waar Jezus aan werd vastgebonden bij de geseling.
- de zweep en de tuchtroede waarmee Jezus geseld werd.
- de doornenkroon, waarmee Jezus tot 'koning van de Joden' werd gekroond.
- de rietstok, die hem als staf in handen werd gegeven.
- het kruis.
- de titulus, het bordje met het opschrift INRI (Iesus Nazarenus Rex Iudaeorum).
- de hamer en drie spijkers, waarmee Jezus aan het kruis genageld werd.
- de drie dobbelstenen waarmee om Jezus' gewaad werd gedobbeld.
- de stok met de spons met hysop om zijn dorst te lessen.
- de lans waarmee zijn zijde werd doorboord.
- een tang om de spijkers uit te trekken.
- de ladder om het lichaam van het kruis te halen.
- Maria, Maria Magdalena en Johannes aan de voet van het kruis.

randschrift:

*Den bitteren Leiden und Sterben Jesu Christi
zu Ehren haben (onleesbaar) Schorn
und Anna seine eheliche Hausfrau
diese Stiftung getan*

• **Katholischer Hermanfriedhof in Augsburg:** *Resurrectio mortuorum est spes christianorum*

Op de poort van de katholieke begraafplaats aan de Hermanstrasse, die uit 1600 stamt, staat de tekst *Resurrectio mortuorum est spes christianorum* (de verrijzenis van de doden is de hoop van de christen). In het christelijk geloof heeft het lijden, de kruisdood en de verrijzenis van Jezus Christus voor de gelovige de weg geopend naar een eeuwig leven.

Veel afbeeldingen op de begraafplaats verwijzen naar lijden, dood en verrijzenis van Jezus, waaronder ook een grafsteen met de passiewerktuigen van Christus.

geselkolom

Piëta

in het graf

uit het graf

verrijzenis

de **afbeeldingen** op deze grafsteen
van boven naar beneden:

Arma Christi

- het kruis.
- de titulus, het bordje met het opschrift INRI (Iesus Nazarenus Rex Iudaeorum).
- hart en stralenkrans:
de allesoverheersende afbeelding op het kruis is het brandend hart met de stralenkrans.
Het (doorboorde) hart symboliseert het leven en lijden van Christus, terwijl de vlam en stralen symbool staan voor zijn allesomvattende liefde en barmhartigheid.
- de stok met de spons met hysop om zijn dorst te lessen.
- de lans waarmee zijn zijde werd doorboord.
- de doornenkroon, waarmee Jezus tot 'koning van de Joden' werd gekroond.
- de handen en voeten, die met drie spijkers aan het kruis genageld werden.
- de hamer, waarmee hij vastgespijkerd werd.
- de haan die driemaal kraaide en Petrus aan zijn verloochening herinnerde.
- de geselkolom, waar Jezus aan werd vastgebonden bij de geseling.
- de gesel waarmee Jezus gegeseld werd.

● **wegkruis in Montecatini Alto: Strumenti della Passione**

De symboliek van de passiewerktuigen afgebeeld in een notendop op een grafteken kom je niet vaak tegen op een begraafplaats. Vaker komt - of liever kwam - het voor op wegkruisen in katholieke landen. Er zijn nog enkele te vinden in de Zuidoost-Duitse staten Baden - Württemberg en Bayern en ook in Zuid-Tirol.

Heel onverwacht kwamen we een wegkruis tegen in Montecatini Alto (Toscane).

Montecatini Alto is een mooi en gezellig Toscaans dorpje, hooggelegen zoals de naam (alto) al zegt. Vanuit de beneden gelegen badplaats Montecatini Terme kun je elk half

uur met de funicolare omhoog of omlaag. Het treintje trekt je in 10 minuten 1050 meter omhoog, waarbij je een hoogteverschil overwint van 202 meter met een gemiddeld stijgingspercentage van 20%. Je kunt ook omhoog lopen!

In een nis in één van de straatjes hangt een levensgroot kruis met de *strumenti della passione* (passiewerktuigen). Met het kruis zelf meegeteld zijn er 24 voorwerpen te zien.

Op een ingemetselde steen in de achterwand is MDCCLXXI (1771) als jaartal te lezen, op een bordje staat vermeld dat het kruis in 2011 is gerestaureerd.

de **voorwerpen** aan het kruis

op de **verticale** staande balk:

- een ampul: of met hysop om zijn dorst te lessen of met zalf/olie om het lichaam te balsemen.
- de doornenkroon (rond ampul), waarmee Jezus tot 'koning van de Joden' werd gekroond.
- de titulus, het bordje met het opschrift INRI (Iesus Nazarenus Rex Iudaeorum).
- de geldbuidel van Judas met de 30 zilverlingen, waarmee hij Jezus had verraden.
- de doek van Veronica, waarmee zij het zweet van Jezus' aanschijn afwiste.
- de beker van het Laatste Avondmaal of de lijdensbeker ('laat deze beker aan mij voorbijgaan').
- de scharlaken mantel, die de soldaten Jezus aantrokken om hem te bespotten.
- de lijfrok van Jezus, geweven uit één stuk, waar na zijn kruisiging om gedobbeld werd.
- de drie dobbelstenen, waarmee om de lijfrok werd gedobbeld.
- de schedel als symbool van Golgotha = Schedelplaats, waar Jezus werd gekruisigd.

op de **horizontale** dwarsbalk:

- de zweep waarmee Jezus gegeseld werd.
- de lans waarmee zijn zijde werd doorboord.
- het oor van de knecht van de hogepriester, dat door Petrus werd afgeslagen.
- de vuijst waarmee Jezus bij de hogepriester geslagen werd.
- het zwaard waarmee Petrus de knecht van de hogepriester het rechteroor afsloeg.
- de ladder om het lichaam van het kruis te halen.
- de kan met water waarin Pilatus zijn handen in onschuld waste.
- de nijptang om de spijkers uit te trekken.
- de geselkolom, waar Jezus aan werd vastgebonden bij de geseling.
- de haan die driemaal kraaide en Petrus aan zijn verloochening herinnerde.
- de hamer, waarmee Jezus aan het kruis genaagd werd.
- de stok met de spons met hysop om zijn dorst te lessen.
- de tuchtroede waarmee Jezus gegeseld werd.